

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. januarija 1896.

Politiški oddelek.

Nov volilni red za koroški deželni zbor.

Deželni odbor je izdelal nov volilni red za koroški deželni zbor. Načrt, o katerem se ima še ta mesec sklepati, ima v primeri z dosedanjim volilnim redom dve glavni spremembi: 1. Do zdaj je imel volilno pravico, kdor je plačal 5 gld. cesarskega davka; zdaj se pa predlaga, naj voli vsak, da le v mestih nekaj neposrednega davka plača, in vsak, kdor ima svojo hišo ali koč. 2. Do zdaj so bile kmetske občine razdeljene na 7 okrajev, in vsak teh okrajev je volil po 2 poslanca. Zdaj se pa predlaga, naj se dežela (razun mest) razdeli na 14 volilnih okrajev, kateri vsaki naj voli po enega poslanca. Ti okraji so tako sestavljeni: 1. Sodnije Pliberk in Kapla. 2. Sodnije Velikovec in Doberla ves. 3. Sodnija Borovlje in od celovške sodnije občine: Žihpolje, Vetrinje, Kotmara ves, Hodiše, Bilčoves in Vesica. 4. Od celovške sodnije občine: Medgorje, Radiše, Grabštanj, Slov. Šmihel Št. Tomaž, Trdna ves, Žrelec, Št. Peter pri Celovcu, Št. Rupert, Št. Martin, Škofiče, Poreče, Kriva Vrba, Dole, Dhorše, Št. Jur, Gospa Sveta, Št. Peter na Gori, Otmanje, 5. Sodnije Beljak in Rožek. 6. Sodnije Paternion, Podklošter in Trbiž. 7. Sodnije Št. Mohor in Kotiče. 8. Sodnije Kot, Zgornja Bela in Sovodje. 9. Sodnije Greifenburg, Špital in Millstatt. 10. Sodnija Trg (Feldkirchen) in od celovške sodnije občini Dholica in Blatograd. 11. Sodnije Št. Vid in Svinec. 12. Sodnije Breže, Krka in Staridvor. 13. Sodnija Št. Lenart in nekaj občin od sodnije Wolfsberg. 14. Sodnija Št. Pavel in ostale občine od sodnije Wolfsberg.

Kaj mi k temu načrtu pravimo? To je brž povedano: nobena volilna preosnova ni za nič, ako ne pomnoži števila kmetskih poslancev. Kmetov je na Koroškem 300.000, mestjanov in graščakov pa le kakih 60.000; kmetje tudi več ko dvakrat toliko davka plačajo, vojakov dajejo pa gotovo desetkrat toliko, ko mestjani

in graščaki, kakšna pravica je potem to, da imajo kmetje samo 14 poslancev, mestjani in graščaki pa skupaj 22?! Potem seveda se ni čuditi, da se delajo take postave, kakor jih želi mestna gospoda, kajti na Koroškem gospoduje liberalna kapitalistična mestna gospoda, kar je pravih grofov, ti pa kot peto kolo za njo tečejo. V lovskih, gozdnih in pašnih zadevah pa spet mestni liberalci z graščaki potegnejo, ker jim je za kmeta malo mar. To ne bo bolje, dokler se kmetom ne da toliko poslancev, kolikor jih jim po pravici gre; kadar pa to število poslancev dobijo, imeli bodo dobro večino v deželnem zboru. Naj tedaj volilne okraje sučejo in predelujejo, kakor hočejo, volilni red ostane vedno krivičen in nam zopern, dokler kmetje nimajo več ko 14 poslancev. Kar zadene ta novi volilni red, ki ga je izdelal deželni odbor, vidi se mu, da so ga liberalci naredili v svojo korist. Ker so po zadnjih volitvah slutili, da bodo po starem volilnem redu propali najmanje v štirih od 7 okrajev, da tedaj zgubijo večino v skupini kmetskih poslancev in enega deželnega odbornika, zato so rekli: „razdelimo volilne okraje in naredimo iz 7 okrajev 14, morda se nam vendar posreči, da večino še obdržimo ali pa vsaj 7 sedežev“. Po naši sodbi jih bo pa ta račun goljufal, morda so si s tem načrtom le sami jamo skopali. Od zgoraj naštetih 14 volilnih okrajev utegnejo nemški katoličani zmagati v 7, 8, 13 in 14, Slovenci pa v 1, 2 in 3. To bi bila že polovica sedežev in te skoraj gotovo pridobimo. Ostalih 7 okrajev pa liberalcem nikakor ni gotovih. Ako nam bodo nemški katoličani res kaj pomagali, znamo Slovenci zmagati tudi v 4 in 5, morda celo v 6 okraju. V Špitalu, Trgu, Št. Vidu in Brežah pa ne bodo voljeni liberalci, ampak nemški nacionalci, ki vsaj v gospodarskih stvareh ne bodo vselej z liberalci glasovali. Slednjič še eno opazko. Da hočejo malim davkoplačevalcem in kočarjem (bajtarjem) volilno pravico dati, tega ne storijo iz „svobodoljubja“ (liberalnosti), ampak zato, ker so taki ljudje odvisni od graščakov in fužinarjev in glasujejo, kakor se jim ukaže. Kdor tega ne verjame, naj gre vprašat v Vetrinje, ali na Bistrico pri Svečah, ali pa v

Prevalje in Guštanj, ali pa v Črno, Kaplo, na Rudo, v Ovbre itd. Od teh revnih ljudij pričakujejo liberalci pomoči, zato jim hočejo dati volilno pravico tudi za deželni zbor, ker so se pri občinskih volitvah tako pridno in ubogljivo obnašali.

Nemški nacijonalizem in avstrijsko domoljubje.

Poslednja leta se večkrat sliši, da se v nemškonarodnih krogih vrše protiavstrijske demonstracije. Posebno so pa taki dogodki na dnevnem redu v nemškem Gradcu. Ko je bila petindvajsetletnica obstanka nemškega cesarstva, je bila v Gradcu zopet podobna slavnost. Upokojeni profesor Aurelij Polzer je imel pri tej priliki slavnostni govor, v katerem je poniževal Avstrijo in povzdigoval Prusijo. Vladni zastopnik je razpustil shod, na katerem se je blatila naša slavna država. Pomenljivo je vsekako, da je proti Avstriji zabavljaj profesor, ki dobiva avstrijsko pokojnino. Seveda Nemci so bili zaradi razpusta jako razžaljeni in interpelovali so v deželnem zboru namestnika štajerskega, ki je jim seveda dal primeren odgovor. Tudi pritožili so se proti razpustu.

Podobne slavnosti bile so tudi drugod, ali so govorniki znali svoje pravo mišljenje nekoliko bolj prikrihati, ali je pa vladni zastopnik bolj prizanesljivo postopal. Že to je znamenito, da avstrijski Nemci proslavljajo vse važnejše dogodke v Nemčiji. Če Bismarck proslavlja kak jubilej, proslavljajo ga tudi avstrijski Nemci, proslavljajo se v Avstriji pruske zmage, rojstni dnevi nemškega cesarja. Vse to kaže, da Nemci Avstrijo zmatrajo že za del nemške države. Kaj bi rekli Nemci, ko bi mi Slovani slavili vse podobne ruske slavnostne dneve, častitke pošiljali ruskim državnikom in generalom. Po vseh nemških listih bi se pisalo o slovanskem veleizdajstvu.

Pri vojaščini tudi že spoznavajo, da ta nemškonarodni duh se ne vjema z avstrijskim domoljubjem. Vojaško častno sodišče je vzelo trem rezervnim častnikom častniško dostojanstvo, ker so se udeležili priprav za nemškonarodne slavnosti. Nemškonarodni listi kriče že o preganjanju nemštva v Avstriji.

Krivično bi pa bilo, ko bi krivdo izvrčali na nemško narodno stranko samo. Ta stranka je le plod napačne politike avstrijskih vlad. Skoro vse vlade, kar smo jih imeli od začetka do danes, so na vso moč pospeševale nemštvo in ovirale razvoj slovanstva. Kdor se je kazal Nemca, je imel v državni službi avstrijski upanje, da bode hitro napredoval. Tako se je nemškonarodno mišljenje zaneslo mej uradniške kroge. Profesorji, ki so v šoli gojili nemškonarodno mišljenje s pačenjem zgodovine, bili so pri vladah v milosti. Ni čuda, če se je mladina navzela potem nemškonarodnega duha. Glavna krivda za take žalostne dogodke zadeva nemško-liberalno stranko in vlade in višje uradnike, ki so pripadali tej stranki. Mišljenje nemških liberalcev je bilo od nekdanj popolnoma jednako, kakor je sedanje mišljenje

nemškonarodne stranke, samo da ga je znala malo pokrivati z avstrijskim domoljubjem.

Slovani so večkrat po svojih glasilih opozarjali na slabe nasledke take politike, ali odločujoči krogi se zato niso zmenili. Tacih pojavov bi dandanes ne bilo, da se je v Avstriji bolje gojil pravi avstrijski duh, v katerem je izražena tudi narodna enakopravnost, če bi že v šoli se bilo otrokom vcepila, da se vsa zgodovina ne suče okrog Nemcev, temveč so vsi avstrijski narodi deležni slavnih činov avstrijske države, in če bi se ne bilo govorilo le o nemški kulturi, temveč tudi kaj povedalo o napredku družih avstrijskih narodov, da bi bili tudi nemški otroci vedeli, da Čehi na pr. v kulturi nikakor ne zaostajajo za avstrijskimi Nemci.

Ob enem naj bi se pa bila gojila povsod stroga narodna enakopravnost, pospeševalo tudi slovansko šolstvo. Tako bi se ta nemškonarodni duh zlasti v meševitih deželah ne bil tako razvil, kot se je pa sedaj.

Najhujše se vsposodbujata tak nemškonarodni duh s politiko, kot smo jo doživeli s celjsko dvojezično gimnazijo, ko se je stvar odlašala, da so jo Nemci lahko izkoriščali za agitacijo. Ko bi se slovenske uzbekovnice bile v Celju kar otvorile, ko so se v Mariboru obnesle in bi se bilo Nemcem kar povedalo, da nimajo misliti, da imajo kako večjo pravico v Avstriji, kakor drugi narodi, pa bi nemška ošabnost ne bila tako zrasla in bi se danes ne upali Nemci prirejati prusofilskih slavnosti.

Če tudi nas veseli, da so višji krogi spoznali nevarnost, ki se skriva v nemškonarodnem gibanju, vendar ne moremo odobravati policijskih naredeb proti temu gibanju. Z razpustom shodov še ni prav nič doseženega, s tem tudi ne, ako se nekaterim rezervnim častnikom odvzame častništvo. S tem se bode le to doseglo, da se bodo nemškonarodne slavnosti malo previdneje prirejale, da se bodo za take shode razpošiljala vabila na imena se glaseče, da vladni zastopnik ne bode mogel blizu. Može, ki so rezervni častniki, bodo malo previdnejši, zato bodo pa drugi toliko glasnejši. S policijskimi naredbami se nobeno gibanje ugonobiti ne da.

Jedino pravo sredstvo proti temu je, da se bolje podpira slovanski živelj v Avstriji. Čim krepkejši bode slovanski živelj, tem manj se bode košatilo nemštvo. Vpelje naj se popolna narodna enakopravnost, pa bode kmalu konec nemškonarodnemu gibanju, to tem prej, ker je to gibanje najsilnejše v meševitih deželah. Ko bodo Nemci videli, da niso nič več kakor druge narodnosti, da nimajo nobenemu zapovedovati, pa bode zginila njih sedanja preširnost, zginile bodo prusofilske slavnosti, ker bodo dobro čutili, da meševita Avstrija je za Veliko Nemčijo vedno izgubljena.

Vedeti je treba, da se podpira prusofilstvo v Avstriji iz Prusije same. V Berlinu še vedno goje nade, da kedaj razširijo državo do Trsta. Če se pa v Avstriji okrepi slovanski živelj, bi pa tudi v Prusiji opustili to misel, kajti nikakor bi ne želeli pridobiti na milijone zavednih Slovanov, katerih bi ne bilo moč več potujčiti,